

Karamanoğlu Beyliği Döneminde Bir Niğde Vakfiyesi: Davut Çelebi Oğlu Şeyh Çelebi

Ahmet Gümüştöp | ORCID: 0000-0001-9580-2759 | a.gumustop@gmail.com

Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, İslam Sanatları ve Dini
Musiki, Niğde, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/03ejnre35>

Mustafa Yıldırım | ORCID: 0000-0001-5455-6301 | yildmustafa@gmail.com

Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi, Türk İslam
Sanatları Tarihi, Konya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/013s3zh21>

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar bu makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Öz

Bu çalışma, Karamanoğlu Beyliği döneminde Niğde’de vakıf kurumu ve vakfiyelerin rolüne örnek olabilecek bir vakfiyeyi ele almaktadır. Karamanoğulları, Konya-Karaman bölgesinde hüküm süren önemli bir beylik olup, sosyal ve mimari alanlarda çeşitli eserler inşa etmiştir. Bu eserlerin korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamak için oluşturulan vakfiyeler, dönemin kültürel ve ekonomik yapısını anlamak açısından önemli belgelerdir. Çalışmada, Karamanoğlu Beyliği’ne ait bir vakfiye olan Davut Çelebi oğlu Şeyh Çelebi Vakfiyesi analiz edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde 595 numaralı defterin 16. sayfasında 11 sıra numarası ile kayıtlı olan vakfiye, Niğde’de inşa edilen bir zâviyeye ait olup, vakıf gelirlerinin nasıl kullanılacağına dair ayrıntılı bilgiler içermektedir. Metinde, vakıf kurucusunun sosyal statüsü, vakfın idaresi ve gelir kaynakları hakkında detaylara yer verilmektedir. Aynı zamanda, vakfın korunması ve sürekliliğinin sağlanması adına belirlenen hukuki ve dini kurallar vurgulanmıştır. Bu vakfiye, Karamanoğlu Beyliği döneminde vakıf kurumlarının işleyişini ve dönemin sosyo-ekonomik yapısını anlamak açısından kıymetli bir kaynaktır. Çalışmada, vakfiye metninin transkripsiyonu ve tercümesi yapılarak içeriği değerlendirilmiştir. Vakfiyede geçen yer isimleri incelenmiş, ancak bazı bölgelerin tam olarak tespiti mümkün olmamıştır. Zâviye ile ilgili doğrudan bir bilgi bulunmaması, vakfiyenin eksik yönlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, vakfiyede geçen yer isimlerinin diğer kaynaklarla karşılaştırılması, döneme ait coğrafi bilgilere katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, Karamanoğlu Beyliği

döneminde vakıf kurumunun nasıl işlediğine ve vakfiyelerin tarihsel belgeler olarak nasıl değerlendirilebileceğine bir örnek mahiyetindedir. Vakfiyelerin detaylı analizi, İslam tarihi ve mimarlık tarihine katkısını daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır. Araştırmanın, ileride yapılacak çalışmalara bir temel oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Vakfiye, Vakıf, Karamanoğlu Beyliği, Niğde, Zâviye.

Atıf Bilgisi

Gümüştöpe, Ahmet – Yıldırım, Mustafa. “Karamanoğlu Beyliği Döneminde Bir Niğde Vakfiyesi: Davut Çelebi Oğlu Şeyh Çelebi”. *Nisar* 6 (Mayıs 2025), 57-74.

Geliş Tarihi	29.03.2025
Kabul Tarihi	26.05.2025
Yayın Tarihi	31.05.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – intihal.net
Etik Bildirim	nisardergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

A Waqf Charter in Niğde During the Karamanid Principality: The Waqf of Davut Çelebi oğlu Şeyh Çelebi

Ahmet Gümüştöp | ORCID: 0000-0001-9580-2759 | a.gumustop@gmail.com

Research Assistant, Niğde Ömer Halisdemir University, Faculty of Islamic Science, Department of Islamic Arts and Religious Music, Niğde, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/03ejnre35>

Mustafa Yıldırım | ORCID: 0000-0001-5455-6301 | yildmustafa@gmail.com

Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Ahmet Kelesoglu Faculty of Theology, Department of History of Turkish-Islamic Arts, Konya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/013s3zh21>

Contribution Declaration: The authors contributed equally to this article.

Abstract

This study examines the institution of waqf and the role of waqf charters in Niğde during the Karamanid Principality period. The Karamanids were a significant principality that ruled in the Konya-Karaman region, constructing various works in social and architectural fields. The waqf charters established to preserve and ensure the sustainability of these structures are crucial documents for understanding the cultural and economic framework of the period. This study analyzes the waqf charter of Davut Çelebi oğlu Şeyh Çelebi, which belongs to the Karamanid era. The charter pertains to a zawiya (dervish lodge) built in Niğde and contains detailed information on how the waqf revenues were to be used. The text includes details regarding the social status of the waqf's founder, the administration of the waqf, and its sources of income. Additionally, the legal and religious regulations established to safeguard and maintain the waqf are emphasized. This charter serves as a valuable resource for understanding the functioning of waqf institutions during the Karamanid period and the socio-economic structure of the era. In this study, the transcription and translation of the waqf charter were conducted, and its content was evaluated. The place names mentioned in the document were examined; however, it was not possible to precisely identify some locations. The absence of direct information about the zawiya is one of the limitations of this waqf charter. Nevertheless, comparing the place names in the charter with other sources contributes to the geographical knowledge of the period. In conclusion, this study sheds light on how the waqf system functioned during the Karamanid era and how waqf charters can be analyzed as historical documents. A detailed examination of waqf charters helps to better understand their contribution to Turkish-Islamic art and architectural history. It is expected that this research will provide a foundation for future studies in the field.

Keywords

Acquisition, Foundation, Karamanoğlu Principality, Niğde, Lodge.

Citation

Gümüştöp, Ahmet – Yıldırım, Mustafa. “Karamanoğlu Beyliği Döneminde Bir Niğde Vakfiyesi: Davut Çelebi Oğlu Şeyh Çelebi”. *Nisar* 6 (Mayıs 2025), 57-74.

Date of Submission	29.03.2025
Date of Acceptance	26.05.2025
Date of Publication	31.05.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - intihal.net
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	nisardergisi@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Karamanoğlu Beyliği, Anadolu'da XIII-XV. yüzyıllar arasında hüküm sürmüş ve özellikle Konya-Karaman bölgesinde önemli bir siyasi ve kültürel güç haline gelmiştir. Beylik, yalnızca askeri ve siyasi başarılarıyla değil, aynı zamanda sosyal ve mimari alanda bıraktığı eserlerle de dikkat çekmektedir. Karamanoğulları döneminde inşa edilen camiler, medreseler, zaviyeler ve diğer mimari yapılar, vakıf sistemi aracılığıyla korunmuş ve sürdürülebilir hale getirilmiştir. Bu dönemde kurulan vakıflar sosyal yapıyı güçlendiren en önemli kurumlardan biri olarak eğitim, dini hizmetler ve sosyal yardımlaşma alanlarında etkili olmuştur.

Niğde ve çevresi, Karamanoğlu Beyliği döneminde hem siyasi hem de sosyal açıdan önemli bir merkez konumundaydı. Bu dönemde bölgede çok sayıda mimari eser inşa edilmiş ve bu eserlerin sürekliliğini sağlamak adına vakfiyeler oluşturulmuştur. Bu vakfiyeler, yalnızca belirli bir yapının finansmanı ile ilgili belgeler olmanın ötesinde, dönemin sosyo-ekonomik yapısını, vakıf kurucularının sosyal statüsünü ve vakıf sisteminin işleyişini anlamamızı sağlayan tarihî kaynaklardır.

Bu çalışmada, Karamanoğlu Beyliği'ne ait bir vakfiye olan Davut Çelebi oğlu Şeyh Çelebi Vakfiyesi ele alınarak, dönemin vakıf sistemi ile ilgili bir örnek incelenmiştir. Vakfiye, Niğde'de inşa edilen bir zaviyeye ait olup, vakıf gelirlerinin nasıl kullanılacağına dair ayrıntılı bilgiler içermektedir. Çalışmada vakfiye metni transkribe edilerek içeriği analiz edilmiş ve dönemin vakıf anlayışı bağlamında değerlendirilmiştir. Ayrıca, vakfiyede geçen yer isimleri incelenmiş, ancak bazı bölgelerin tam olarak tespiti mümkün olmamıştır. Vakfiye, Karamanoğlu Beyliği'nin vakıf kurumları ve sosyo-ekonomik yapısı hakkında önemli veriler sunması açısından kıymetli bir belgedir.

Bu araştırmanın amacı, söz konusu vakfiye üzerinden Karamanoğlu Beyliği döneminde vakıfların işleyişini, toplum üzerindeki etkilerini ve vakıf sisteminin İslam tarihindeki yerini anlamaya çalışmaktır. Çalışmanın, ileride yapılacak akademik araştırmalara katkı sunması beklenmektedir.

1. Niğde

İç Anadolu Bölgesi'nin güneyinde, deniz seviyesinden yaklaşık 1200 metre yüksekte, kalesinin kurulduğu tepenin çevresinde konumlanan Niğde, kuzeybatıda Melendiz Dağları ile güneydoğuda Toroslar arasında yer alan önemli bir geçit noktasındadır.¹ Şehrin merkezini oluşturan ve kalenin üzerine inşa edildiği tepenin ne zaman yerleşime açıldığına dair kesin bilgiler mevcut olmamakla birlikte, ilk iskânın Hitit dönemine kadar uzandığı tahmin edilmektedir. Hitit metinlerinde geçen Nahita isminin bu yerleşimle ilişkili

1 Albert Gabriel, *Niğde Türk Anıtları* (Ankara: Türk Kültür Derneği Niğde Şubesi Yayınları, 1962), 21.

olabileceği ileri sürülmektedir.² Hitit dönemindeki Naghita'nın, zamanla Nagidos ve daha sonra İslam kaynaklarında "Nekîdâ" ya da "Nekîde" şeklinde geçtiği görülmektedir. "Niğde" veya "Nikde" biçimindeki adlandırmaya ise ilk kez XIV. yüzyılda Hamdullah el-Müstevfi'nin *Nüzhetü'l-kulûb* adlı eserinde rastlanır. Ayrıca, bazı Ortaçağ İslâm kaynaklarında şehir için "Dârul-Pehlevâniyye" ve "Ma'şûkiyye" gibi unvanlar da kullanılmıştır.³

Niğde'nin kent kimliği kazanması, Anadolu Selçukluları döneminde başlamıştır. Şehrin Türkler tarafından Bizans'tan alınmasından sonra erken döneme ait mimari mirasa dair net bilgiler bulunmamaktadır. Ancak şehir merkezinde günümüze ulaşan eserler, kentin tarih boyunca farklı medeniyetlerin izlerini taşıdığını göstermektedir. Anadolu Selçuklu, İlhanlı, Eretna, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerine ait bir kale, on altı cami ve mescid, bir medrese, bir dergâh, on bir türbe, iki han, bir bedesten, iki hamam, dokuz çeşme ve bir saat kulesi mevcuttur. Anadolu Selçuklu döneminde şehrin surlar içinde geliştiği anlaşılmaktadır. İlhanlılar döneminden itibaren kent dokusu sur dışına doğru yayılmış, Eretna ve Karamanoğulları dönemlerinde ise bu yayılma özellikle kale çevresinde yoğunlaşmıştır. Niğde, farklı tarihlerde Karamanoğlu beyliğinin yönetimi altına girip tekrar elden çıkmıştır. Siyasi anlamdaki bu hareketliliğe rağmen şehre yapılan yeni binaların yanı sıra, daha önce mevcut olan eserler de ihya edilmiştir.⁴ Osmanlı hâkimiyetine geçtikten sonra ise Niğde, sur dışına taşarak yeni bir yerleşim düzeni kazanmış ve karakteristik şehir yapısını bu dönemde oluşturmuştur.⁵ Geçmişten günümüze Niğde, gerek coğrafi konumu gerek birçok yol güzergâhının üzerinde olması yönüyle birçok devlete ve millete ev sahipliği yapmış, çok zengin bir kültür hazinesini de barındırmıştır.

2. Karamanoğlu Beyliği

Karamanlılar, Orta Anadolu'nun güney kesimlerine yerleşmiş bir Türkmen topluluğu olup bu topluluğun kurduğu beylik Karamanoğlu Beyliği olarak bilinmektedir. Bu topluluğun kökeni, Anadolu'ya hangi güzergâhtan ve ne şekilde ulaştıkları gibi konular tarihçiler arasında çeşitli yorumlara konu olmuştur. Yazılı kaynakların ortak değerlendirmelerine göre Karamanlılar, diğer Türkmen toplulukları gibi 13. yüzyılın başlarında Moğol baskılarından dolayı yurtlarını terk ederek Azerbaycan ve Şirvan bölgelerine yönelmişlerdir.⁶

Karaman aşiretinin önemli bir kısmı, Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubad'ın izniyle Ermenek çevresine yerleştirilmiştir.⁷ Selçuklularla kurulan ilişkiler, Karaman Bey'in

2 Ömer Fethi Güner, *Niğde Kapadokya'nın Başkenti* (İstanbul: Maya Yayınları, 2009), 66.

3 Emin Toroğlu, *Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006), 88-131.

4 Mehmet Özkarcı, *Niğde'de Türk Mimarisi* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2001), 8.

5 Özkarcı, *Niğde'de Türk Mimarisi*, 37-52.

6 Şerafettin Güç, *Karamanoğlu Atası Nure Sofî* (Ankara: Berikan Yayınevi, 2015), 30.

7 Ramazan Boyacıoğlu, "Karamanoğulları'nın Kökenleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/1 (Aralık 1999), 53.

Selçuklu Sultanı Melikası'nın kızıyla evlenmesiyle pekişmiş, böylece aralarındaki bağ yalnızca siyasal değil, akrabalık temeline de dayanır hâle gelmiştir. 1260 yılında Larende'nin (bugünkü Karaman) ele geçirilmesi, Karamanoğulları'nın yeni hedefler belirleyerek siyasal bir yapılanmaya yönelmesine zemin hazırlamıştır.⁸

Karaman Bey, yalnızca Selçuklular aracılığıyla elde ettiği topraklarla sınırlarını genişletmekle kalmamış, aynı zamanda izlediği stratejik siyasetle Anadolu'da kalıcı bir güç olma yolunda ilerlemiştir.⁹ Ermenek, Mut ve Silifke bölgelerinde hâkimiyet kuran Karaman Bey, Konya kalesine yönelik bir saldırı gerçekleştirmişse de Sultan IV. Kılıçaslan ile yapılan bir anlaşmayla Larende kalesi kendisine verilmiştir. Ancak 1262 yılında Konya üzerine yaptığı yeni bir seferde Selçuklu kuvvetlerine yenilmiş ve bu savaşın ardından kaçmak zorunda kalmıştır. Kısa süre sonra da yaşamını yitirmiştir.¹⁰

Selçuklu otoritesinin zayıflaması ve zamanla yok denecek seviyeye inmesiyle birlikte Anadolu'da oluşan yeni siyasal ortam, Karamanlılar için fırsatlar sunmuştur. Karamanlı Mehmed Bey'in, Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284) ile giriştiği mücadele, 14 Mayıs 1277'de Mehmed Bey'in Konya'yı ele geçirmesiyle sona ermiştir. Böylece Karamanoğulları, Konya'dan başlayarak Karaman, Mut, Gülnar, Aydıncık, Anamur, Gazipaşa ve Alanya'ya kadar uzanan, Orta Anadolu'yu Akdeniz'e bağlayan önemli bir ticaret yolunun denetimini ele geçirmiştir. Bu güzergâh günümüzde hâlen kullanılmakta olup, o dönemde Karamanoğulları'nın ticarete güçlü bir konuma ulaşmasını sağlamıştır.

Mehmed Bey'in en kayda değer icraatlarından biri, devletin resmi dilini Farsçadan Türkçeye çevirmesidir. 1277 yılında Konya'da ilan ettiği fermanla devlet dairelerinde Türkçenin kullanılması emredilmiş, bu karar Türkmen halkı nezdinde büyük yankı uyandırmıştır. Mehmed Bey'in bu adımı, Moğol ve Selçuklu egemenliğine karşı bir duruş olarak değerlendirilmiş, diğer Türkmen topluluklarını da kendi etrafında birleştirme amacını taşımıştır.¹¹

1277 yılında Konya'nın Karamanlılar tarafından ele geçirilmesinin ardından, Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev Moğollardan yardım istemiş ve gerçekleşen saldırı sonucunda Mehmed Bey yaşamını yitirmiştir. Bu olayın ardından Karamanlılar ve onlara bağlı Türkmen toplulukları için zor bir süreç başlamıştır. Karaman Bey'in ölümünden sonra beyliğin başına geçen her yönetici döneminde siyasal hareketlilik devam etmiş; kimi zaman başarılar elde edilmiş, kimi dönemlerde ise ağır yenilgiler yaşanmıştır. Selçuklu hanedanı arasındaki çekişmelere müdahil olan Karamanoğulları, bu iç karışıklıklardan yararlanmak

8 Ahmet Gümüştöpe, *Larende Vakfiyeleri (Karamanoğulları Beyliği Dönemi)* (Konya: Palet Yayınları, 2022), 17.

9 M. C. Şehabeddin Tekindağ, "Karamanlılar", MEB İslam Ansiklopedisi, (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1977), VI/316; Yaşar Yücel, *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar* (Ankara: TTK Yayınları, 1991), 47.

10 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2011), 3.

11 Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, 6.

istemişlerdir. Aynı zamanda Moğollarla da sürekli çatışma hâlinde olmuş, Moğollar birçok kez beyliğe bağlı kentleri tahrip etmiştir.¹² Selçuklu otoritesinin iyiden iyiye zayıflamasıyla birlikte Anadolu'daki diğer beylikler gibi Karamanoğulları da kendi bölgesinde etkili olmaya başlamıştır. Osmanlılarla ilk siyasi ve kültürel temaslar Alâeddin Bey (1344-1397/98) döneminde kurulmuştur. Zaman içinde Osmanlılarla ilişkiler bazen barış ve anlaşmalarla şekillenmiş, bazen de karşılıklı saldırılara dönüşmüştür. Tüm bu siyasi çalkantılara rağmen, beylik döneminde mimari ve kültürel anlamda önemli eserler verilmiş, çağının ötesinde, gelişmiş yapılar inşa edilmiştir.

3. Vakıf Kurumu, Vakfiyeler ve Karamanoğlu Vakfiyeleri

3.1. Vakıf

“Vakıf” kelimesi, köken olarak Arapçadır ve sözlükte “durmak”, “durdurmak”, “alıkoymak” gibi anlamlara gelir. Terimsel anlamda ise bir malın satılmamak ve devredilmemek şartıyla kamusal bir yarara tahsis edilmesi, yani ebediyen bir hayır işine adanmasıdır. Bu işlemle kişi, malını mülkiyetinden çıkararak Allah yolunda toplumun hizmetine sunar. Böylece, söz konusu mal, özel mülkiyetten çıkarak artık kamu menfaatine hizmet eden bir varlık hâline gelir.¹³

Vakıf sadece bir mülk devri değildir; aynı zamanda sosyal dayanışmanın, dini sorumluluğun ve kamu yararının birleştiği güçlü bir yapıdır. 8. yüzyıl ortalarından 19. yüzyıl sonlarına kadar uzanan geniş bir zaman diliminde, vakıf kurumu Türk-İslam toplumlarında sosyal, kültürel ve ekonomik yapının temel taşlarından biri olmuştur.¹⁴

Vakfın kuruluşunu ve şartlarını gösteren belgeye ise “vakfiye” veya “vakıf-nâme” adı verilir. Osmanlı uygulamasında sıkça karşılaşılan “evkaf” kelimesi, vakfın çoğuludur.¹⁵ Vakfiyeler, yalnızca bir bağış belgesi değil; aynı zamanda hukuki geçerliliğe sahip, kadı tarafından tasdik edilen resmi belgelerdir.¹⁶ Bu belgelerde vakfedenin kimliği, vakfedilen malların türü, miktarı ve gelirlerinin hangi hayır işlerine yönlendirileceği açıkça belirtilir. Vakfiyeler, mahkemelerde tanzim edilir, şahitler huzurunda hazırlanır ve kadı sicillerine kaydedilirdi. Bu belgelerin önemli bir kısmı daha sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivlerinde toplanarak vakıf tarihinin belgeli hafızası hâline gelmiştir.¹⁷

12 Gümüştö, *Larende Vakfiyeleri*, 18.

13 Hacı Mehmet Günay, “Vakıf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/475.

14 Bahaeddin Yediyıldız, “Vakıf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/479.

15 Gümüştö, *Larende Vakfiyeleri*, 20.

16 Yediyıldız, “Vakıf”, 42/153.

17 Mustafa Alkan, “Türk Tarihi Araştırmaları Açısından Vakıf Kaynakları Arşivi”, *Vakıflar Dergisi* 30/1 (2007), 20.

Vakıf hem hukuki hem de ahlaki bir sorumluluk bilincinin tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Vakıf kurumu, İslam medeniyetinin temel dayanaklarından biri olmuş; bireyin sahip olduğu bir malı gönüllü ve karşılıksız şekilde toplum hizmetine sunmasının kurumsal karşılığı hâline gelmiştir. Bu anlayış, sadece dini değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluğun da tezahürüdür. Toplumda iyilik, yardımlaşma, merhamet ve dayanışma duygularını besleyen vakıf kurumu, bireyin hür iradesiyle şekillenen sosyal bir hayır modelidir.

Vakıf uygulamalarının kökenine dair farklı yaklaşımlar mevcuttur. Bazı araştırmacılar, vakıf sisteminin doğrudan İslamiyet'e dayandığını savunurken, bazıları benzer yapıların İslam öncesi toplumlarda da bulunduğunu belirtir.¹⁸ Antik Mezopotamya'dan Roma'ya, Hindu ve Budist toplumlara kadar pek çok uygarlıkta, taşınmazların belirli koşullarla kamuya tahsisi şeklinde uygulamalar görülmüştür.¹⁹ Özellikle Budist tapınaklarının inşasında benzer hayır mekanizmalarının kullanıldığı, Uygurların da bu geleneği benimsediği bilinmektedir.²⁰

Vakıf, elbirliğinin ve gönül birliğinin en güzel ifade edilmiş şeklidir. Medeniyette ileri gitmiş olan toplumların hepsinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma önemli bir yere sahiptir. Bu konudaki en parlak örnekler ise Türk vakıflarıdır.²¹ Vakıfların sosyolojik boyutu da ayrıca önem arz etmektedir. Anadolu'nun coğrafyadan vatana intikal sürecini besleyen kurumlar olarak vakıflar, bu coğrafyadaki var oluşun tapu senetleri mesabesindedir.²²

İslâm tarihinde vakıf uygulamalarının kökeni Hz. Peygamber dönemine kadar uzanır.²³ Hz. Peygamber'in, Medine'de sahip olduğu arazileri kamu yararına tahsis ettiği bilinir. Bazı rivayetlerde ise Hz. Ömer'in, Hz. Peygamber'in yönlendirmesiyle bir arazisini vakfetmesi, İslam'daki ilk vakıf örneği olarak kabul edilir.²⁴ Bu örnekler, İslam toplumlarında vakfın yalnızca bir mal tahsisi değil, aynı zamanda bir medeniyet tasavvuru olduğunu ortaya koyar.

İslamiyet'in farklı coğrafyalara yayılmasıyla birlikte, vakıf kurumunun yapısı da gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Emevîler ve Abbasîler döneminde vakıf, kurumsal bir nitelik

18 Bülent Köprülü, "Tarihte Vakıflar", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 8/3 (1951), 492.; İsmet Kayaoğlu, "Vakfın Menşei Hakkında Görüşler" Vakıflar Dergisi 9/1 (1976), 50.; Yasin Akyıldız ve Ali Rıza Abay, "Vakıf Müessesesinin Gelişimi ve Mahiyeti Hakkında Tarihsel Bir Değerlendirme", Yalova Sosyal Bilimler Dergisi 7/15 (2017), 146-147.

19 Walter Ruben, "Budist Vakıflar Hakkında", Vakıflar Dergisi 2/1 (1942), 173.

20 Yusuf Manap, İslam ve Türk Vakıf Anlayışının Sosyal Temelleri, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1991), 15.

21 Halim Baki Kunter, "Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüd", Vakıflar Dergisi 1/1 (1938), 104.

22 Ahmet Çaycı, Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat, (Konya: Palet Yayınları, 2018), 18.

23 Bahattin Turgut, "İslam Medeniyetinde Vakfiye: Hz. Ömer Örneği", İlahiyat Tetkikleri Dergisi 2/50 (2018), 274.

24 Turgut, "İslam Medeniyetinde Vakfiye", 280.

kazanmış; özellikle Abbasîler zamanında vakıf kurumunda hissedilir bir canlanma görülmüştür.²⁵ Türklerin İslamiyet’i kabul etmelerinin ardından vakıf kurumu, yalnızca yardım amaçlı değil; aynı zamanda kültürel, sanatsal, eğitimsel ve mimari faaliyetlerin desteklenmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

Karahanlılar döneminde kurulan vakıf medreseleri, Selçuklular zamanında yaygınlaşmış, Memlükler, Harzemşahlar ve Osmanlılar bu kurumu sistemli bir yapıya kavuşturmuştur.²⁶ Osmanlı döneminde vakıflar, toplumun ihtiyaç duyduğu hemen her alanda faaliyet gösteren, hukuki statüye sahip ve geniş idari düzenlemeleri bulunan kurumlar hâline gelmiştir.

Vakıf kurumu ile ilgili temel kavramları vâkıf, mevkûf, bâni, hayrât ve akarât şeklinde sıralayabiliriz. Vâkıf, malını kamu yararına ebedi olarak tahsis eden kişidir. Toplumun her kesiminden insanlar vakıf kurucu olabilmıştır.²⁷ Mevkûf, vakfedilen mal anlamına gelmekte olup çoğulu mevkûfâtır. Bu mal taşınır veya taşınmaz olabilir; ancak vakıf geleneğinde daha çok taşınmaz mallar tercih edilmiştir. Bu malların sürekli gelir getirmesi esastır. Bir malın vakfedilebilmesi için vakfedenin mülkiyetinde olması, hukuki olarak yararlanılabilir ve gelir sağlayabilir nitelikte bulunması gerekir.²⁸ Bâni, hayır inşa ettiren kişi anlamına gelmektedir.²⁹ Hayrât, vakıf mallarından elde edilen gelirle kurulan ve halka ücretsiz hizmet sunan yapılar olup aşevleri, hastaneler, çeşmeler ve kütüphaneler bu kapsamda zikredilebilir.³⁰ Akarât ise vakıf gelirlerini oluşturan, doğrudan ya da dolaylı yoldan vakfa katkı sağlayan menkul ve gayrimenkul malları ifade eden bir kavramdır.³¹

3.2. Vakfiye

Vakfiyeler, vakfedilen malın hangi amaçlarla kullanılacağını ve nasıl yönetileceğini ayrıntılı biçimde ortaya koyan belgeler olup, İslam medeniyeti tarihinde önemli bir yere sahiptir. Vakıf uygulamalarının ilk dönemlerinde sözlü beyanlar esas alınmış; ancak zamanla çıkan ihtilaflar nedeniyle bu şartların yazılı hale getirilmesi zorunlu olmuştur.³² Vakfiye, vakfın idaresine dair her türlü detayın yer aldığı; gelirlerin hangi alanlara tahsis

25 Mustafa Demirci, “Abbasiler Döneminde Vakfın Gelişimi ve Hanefiler ile Malikiler-Şafiler Arasında Vakıf Tartışmaları”, *Vakıflar Dergisi* 57/1 (2022), 16.

26 Abdullah Ekinci, “Günümüz STK ve Vakıfların Hayır Çalışmalarıyla Tarihi Vakıfların Hayır Faaliyetlerinin Karşılaştırılması”, *Vakıf ve Sivil Toplum*, ed. Fahameddin Başar, (Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2017), 153.

27 Mehmet Zeki Pekalın, “Vâkıf”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1983), 577.

28 Çaycı, *Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat*, 18.

29 Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, (Ankara: Aydın Kitabevi 2007), 70.

30 Mehmet Zeki Pekalın, “Hayrât”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1983), 780.

31 Bahaeddin Yediyıldız, “Bir Kelimeden Bir Medeniyete Vakıf”, *Skylife* 368/1 (Mart 2014), 45.

32 Osman Gazi Özgüdenli, “Vakfiye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/465.

edileceği, hangi hizmetlerin sunulacağı, görevli sayısı, maaşları ve hizmetten kimlerin yararlanacağı gibi hususların vâkıf tarafından açıkça belirlendiği bir metindir. Aynı zamanda, vakfın kurucusu tarafından belirlenen bu şartların hukuki geçerlilik kazanması için kadı tarafından tasdik edilmesi gereklidir.³³

Türk kültür tarihinde vakfiyeler, yalnızca birer bağış belgesi değil; aynı zamanda toplumsal düzenin işleyişini sağlayan hukuki ve idari metinlerdir. İslamiyet'ten önce ve sonra Türk devletlerinde tesis edilen yapılar ve yapı topluluklarının geçerli hukuk kurallarına göre hazırlanmış yönetmelikleri olarak değerlendirilmesi mümkündür. Bu yönüyle vakfiyeler, hem hukuki bir belge hem de sosyal ve kültürel bir organizasyonun yazılı temsili olarak öne çıkmaktadır.³⁴

3.3. Karamanoğlu Vakfiyeleri

Anadolu Beylikleri dönemi, süresi bakımından kısa gibi görünse de Türk siyasî tarihinde taşıdığı etkiler bakımından oldukça önemli bir dönemdir. Bu dönemin öne çıkan siyasî oluşumlarından biri olan Karamanoğlu Beyliği, yalnızca askeri ve siyasî alanda değil, sosyal ve kültürel yapılar açısından da dikkat çekicidir. Özellikle vakıf faaliyetleri, beyliğin toplumsal sorumluluk anlayışını yansıtan önemli bir göstergedir. Selçuklu vakıf geleneğinin bir devamı niteliğinde olan Karamanoğlu vakfiyeleri, çoğunlukla Arapça olarak kaleme alınmıştır.³⁵ Vakfiyeler toplumun bu müesseselere verdiği önemi göstermesi açısından son derece önem arz etmektedir. Vakfiyelerde vakıf sahipleri ihtiyaç olabilecek her türlü durumu dikkate alarak vakıflarını oluşturmuşlardır.³⁶

Karamanoğlu vakıflarının kurucuları genellikle beyliğin ileri gelenleri ve aile üyeleridir.³⁷ Vakıf konusu olan yapılar arasında camiler, mescitler, dârü'l-huffazlar ve imaretler ön plana çıkar. Ancak, bugüne kadar yapılan araştırmalar yalnızca sınırlı sayıdaki Karamanoğlu vakfiyesine odaklanabilmiş, bu nedenle söz konusu belgelerin önemli bir kısmı hâlâ araştırılmayı beklemektedir. Bu durum, hem Karamanoğlu dönemi sosyal tarihinin aydınlatılması hem de vakıf geleneğinin daha iyi anlaşılması açısından yeni çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

33 Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, (İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı Yayınları, 1994), 359.

34 Gönül Cantay, "Türklerde Vakıf ve Taş Vakfiyeler", *Vakıf Haftası Dergisi* 11/1 (1994), 150.

35 Hasan Yüksel, "Anadolu Beyliklerinde Vakıflar", *Vakıflar Dergisi* 30/1 (2007), 37.

36 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Bey'in Karaman İmaret Vakfiyesi", *Belleten Dergisi* 1/1 (1937), 62.

37 Yüksel, "Anadolu Beyliklerinde Vakıflar", 38.; Feridun Nafiz Uzluk, *Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*, (Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1958), 31.

4.1. Vakfiyenin Tercümesi

Allah sübhanehü ve tealaya hamd, insanların en hayırlısı olan Hz. Muhammed'e, aline ve ashabına (ecmain) selamdan sonra bu belge şeriat usullerine göre düzenlenmiş doğru bir delildir.

Kendisine bu belge takdim edilen, bu metni yazdıran, zikri geçen; yüce, saygıya layık, değerli, kıymetli, emirler ve büyüklerin sülalesinden gelen, övünme ve öz ahlak sahibi cömertlik ve mertlik hadimi merhum ve mağfur Davut Çelebi'nin oğlu Şeyh Çelebi- Allah teala tevfiik ve inayetiyle onu muvaffak kıldı, itibar nazarıyla baktığı zaman her kelimeyi bildi. Hadis-i şerifte ifade edildiği gibi “giydiğin şey eskir, ama tasadduk ettiğin şey sana kalır”. Vakıf sahibi beyan ve itiraf etti. Eğer onun söyledikleri; kavli ve fiili tasarrufları şeri ise, sadece Yüce Allah'ın rızası için ve nebilerin sonuncusu, peygamberlerin efendisi Hz. Muhammed'in -en faziletli salavat ve en mükemmel kurtuluş onun olsun- sözüne uygun bir amel olarak ebedi olarak vakfetti, habs etti, hayır kıldı. “Âdemoğlu öldüğü zaman şu üç şey dışında ameli kesilir: “Sadaka-i câriye, kendisinden istifade edilen ilim, kendisine hayır dua eden bir evlat.” Bu hadis-i şerifte zikredilen amelleri yapan kişi Rabbinin azabından kurtulmuş olur. “O gün mal ya da evlat fayda etmez, ancak Allah'a selim bir kalp ile gelen hariç.” Bu vakıf sözü ondan çıkana kadar sahip olduğu şeylerden, ona tâbî olan, onun mülkü olan, üzerinde hak sahibi olduğu, elinde olan, tasarrufu altında olan şeyleri vakfetti. Bu köyün tamamını ve köyün içinde ünlü bir zâviye, şöhetinden dolayı sınırlarını söylemeye gerek olmayan, bu köyün ismi Mescun olup Melendiz nahiyesinde. Niğde'nin kırsal alanlarında biri olan, Allah o yerleri beladan ve afetlerden korusun. Muğlede'den akan dere ile sınırlı oradan ak pınara kadar, ak pınardan akan su “herk” arzının başına kadar “saç ayak” taşlarına kadar; her yerden akan nehir ve “Ağın” diye bilinen mekan ve onun meşhur ismi “uyun” (gözler pınarlar) , “Kebence” mezarası; kebence' de akan dere ve bir dağ; ve zikredilen köyde bulunan bütün tarla, o tarlayla bağlantılı “tağduz” denilen yer doğu tarafında bulunan, dar bir yol ile sınırlı Muğlede'den pınarlara kadar, “kayı” köyüne kadar “kösün” köprüsüne giden yol ile ve büyük nehir ve ak pınar deresi kayı köyü diye bilinen köy oda yine melendiz nahiyesinde şöhetinden dolayı sınırlarını belirtmeye gerek olmayan zikredilen yere tabi olan bütün “ilbesni” mezarası, çat yoluyla sınırlı, değirmenine kadar, zikredilen kösün köprüsünden akan dere ,den başlayan (gelen) dere ve Enderlos(anderlos) dağına kadar; zikredilen zaviyenin bütün tabileri ve gelirleri ve diğer şeyler; ve şeyhlerin ve zâhidlerin efendisi, Samed olan Allah'ın aşığı, kâmil, mükemmil, Rabhani, yüce ve büyük şeyh, ariflerin önde geleni, müridlerini muradına ulaştıran, zenginliğin kaynağı, tasavvuf yoluna girmiş olanların mürşidi, taliplerin önderi,yüce; ariflerin kutbu, evveldekilerin ve sonradan gelenlerin hücceti, mübarek, dinde zahid, şeyh muhlis, merhum ve mağfur Şeyh Ahmed, Alaaddin'in babası, Şeyh Zekeriyya'nın oğlu {Şeyh Muhlis, babası Ahmed, dedesi, Alaaddin, dedesinin babası Zekeriya} Allah irşad isteyenlere hayatları boyunca hayırlar ihsan etsin. Ve sonra şeyhin en iyi çocuklarına, torunlarının ve soyundan gelenlerin alimlerine, salihlerine hayırlar versin. Zikredilen bu kişiler Allah'ın rahmetine göçtüklerinde (vefat ettiklerinde) bu vakıf (yerler)

fakir Müslümanlara ait olacak. Efendimiz Muhammed Faziletli insanların görüşüne göre vakıftır, sahihtir, şeridir, habsedilmiştir, açıktır, ebedi olarak yürürlükte. Ta ki Allah yeryüzü ve üzerindeki mirasçı olana kadar (kıyamet gününe kadar), ki Allah vârislerin en hayırlısıdır. Ne bir melik, ne bir kadı, ne bir vali, ne bir emir, ne de bir vezir bu vakfiyeyi değiştiremez, ya da iptal edemez. Fitne ehlinde bir kimse bunu değiştirirse, bunu yıkmış olur. O zaman Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olur. Kim bunu duyduktan sonra onu değiştirirse, bunun günahı onu değiştiren kimseye aittir. Muhakkak ki Allah işiten ve bilendir. Ve bu vakfiye dönemin hakimi tarafından imzalandı -Allah onun gölgesini yüceltsin-. Zikredilen vakfın sıhhatini yazıldığı şekilde onayladı. Zikredilen vakıf sahibinin onayıyla birlikte toplantıda bulunan kişilerin güvenilir kimseler olduğuna Allah şahittir. Ve aşağıda isimleri yer alan şahitler bu belgeyi imza etti. Belgenin tahrir edilip, hükmün tahrir edilmesi Zilhicce ayının başları, hicri 790 yılında olmuştur.

Şahitlik edenler

Muhammed Çelebi

Fethullah Çelebi b. Şehabeddin

Kasım Efendi b. Hüsam Efendi

Mahmud Halife b. Hilmi Fakih

Şeyh Lem'an

Şeyh İsmail b. Şeyh Çelebi

Ve diğerleri.

4.2. Vakfiyenin Değerlendirmesi

Vakfiye, Allah'a hamd ve Hz. Muhammed'e salât ve selam ile başlamakta olup merhum ve mağfur Davut Çelebi'nin oğlu Şeyh Çelebi tarafından, Melendiz Nahiyesi'ne bağlı Mescun Köyü ve çevresindeki mülklerin zaviye yararına vakfedilmesini konu edinmektedir. Vakfiye metninde, zikredilen köy ve mülklerin ebedi olarak vakıf statüsüne alınması, zâviyenin inşası, bakımı ve sürekliliğinin sağlanması, şeyh ailesinden gelen âlimlerin, zahidlerin ve salih kişilerin desteklenmesi, sahibinin soyundan gelenlerin vefat etmesi durumunda fakir Müslümanların bu vakıftan faydalanması hususlarına değinilmiştir.

Vakfiye, şer'î kurallara uygun olarak hazırlanmış ve dönemin hâkimi tarafından onaylanmış bağlayıcı bir belgedir. Vakfın satılamayacağı, devredilemeyeceği, bağışlanamayacağı ve değiştirilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Hiçbir sultan, kadı, vali, emir veya vezir vakfın hükümlerini değiştiremez veya iptal edemez. Vakfi değiştirmeye kalkışan kişinin Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların lanetine uğrayacağı ifade edilmiştir.

Vakfiye ayrıca, vakıf mülklerinin ve arazilerinin şer'î hükümler çerçevesinde bağışlandığını, vakıf gelirlerinin kullanım şeklinin açıkça belirlendiğini ve herhangi bir değişikliğin yasaklandığını vurgulamaktadır.

Vakfiye kapsamında Niğde'ye bağlı Melendiz Nahiyesi ve çevresindeki çeşitli mülkler vakfa tahsis edilmiştir. Vakfedilen mülkler; Melendiz Nahiyesi'nde yer alan Mescun Köyü ve zâviyesi, Muğlede'den akan dere ile sınırlanan topraklar, Ak Pınar'a kadar uzanan tarım arazileri, Kaya Köyü ve Kösün Köprüsü'ne giden yol ile sınırlı bölgeler, İlbesni Mezrası ve Çat Yolu, Enderlos (Andorlos) Dağı'na kadar uzanan topraklar, Zâviyeye ait tarım alanları, bağlar, su kaynakları ve diğer mülkler şeklinde belirtilmiştir.

Vakfın yönetimi, öncelikle vakıf sahibinin soyundan gelen âlim ve zahidlere bırakılmıştır. Bu soy tükendiğinde ise fakir Müslümanların vakıftan faydalanacağı belirtilmiştir. Vakfın gelirleri öncelikle vakıf mülklerinin bakım ve onarımına harcanacaktır. Bunun yanında vakfın ihtiyaçları karşılanacak, vakıf bünyesindeki eserlerde ilim ve ibadetle meşgul olan kişilere destek sağlanacaktır. Vakfın sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli harcamaların yapılacağı da ifade edilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada Karamanoğlu Beyliği dönemi Niğde vakfiyelerinden biri olan Davut Çelebi oğlu Şeyh Çelebi Vakfiyesi incelenmiş ve değerlendirilmiştir. İslam Tarihi ve vakıf kültürü üzerine çalışan araştırmacılar için bu tür çalışmalar, tarihimize karşı bir vefa borcu niteliği taşımaktadır.

Vakfiye, 595 numaralı vakfiye defterinin 16. sayfası ve 11. sıra numarasında kayıtlı olup, Hicri 790 / Miladi 1388 yılında yazıldığı tespit edilmiştir. Metinden, vakfın kurucusunun Davut Çelebi'nin oğlu Şeyh Çelebi olduğu sonucuna varılmıştır. Şeyh Çelebi, metinde yüce, saygıya layık, değerli, cömertlik ve mertlik sahibi, büyük emirlerin soyundan gelen biri olarak anılmıştır. Bu ifadelerden, onun hem dini hem de toplumsal konumunun yüksek olduğu çıkarımına varılmıştır. Vakfiyenin, şeriat kurallarına uygun olarak düzenlenmiş olduğu, vakfın Allah rızası için ebedi olarak tesis edildiği ve sadaka-i câriye hükmünde olduğu tespit edilmiştir.

Vakfedilen mülkler arasında Niğde'nin kırsal bölgelerinde yer alan Melendiz Nahiyesi'ndeki bir köy ve bu köy içerisinde bulunan ünlü bir zaviyenin varlığı dikkat çekmiştir. Köyün sınırları detaylı bir şekilde belirtilmiş, Muğlede'den akan dere, Akpınar, Saç Ayak taşları, Ağın olarak bilinen mekân, Kebence mezrası, Kayı köyü ve Kösün köprüsüne kadar uzanan araziler gibi detaylar verilmek suretiyle şüpheyi mahal bırakmayacak şekilde bir sınır çizildiği görülmüştür. Aynı zamanda İlbesni mezrası, Çat yolu ve Enderlos (Andorlos) Dağı ile çevrili geniş arazilerin vakfedilen yerler arasında olduğu tespit edilmiştir. Vakfın tüm gelirlerinin ve bağlı mülklerinin, tasavvuf yolunun önde gelen isimlerinden biri olarak tanımlanan, şeyhlerin ve zahitlerin efendisi Şeyh Muhlis ve onun nesline tahsis edildiği görülmüştür. Vakfiyeden, vakfın öncelikle Şeyh Muhlis'in çocuklarına, torunlarına ve soyundan gelen âlim ve sâlih kimselere ait olduğu, bu kişilerin vefat etmesi halinde ise vakfın fakir Müslümanlara tahsis edileceği sonucuna varılmıştır.

Vakfiyenin, şeriata uygun, ebedi ve değiştirilemez bir belge olarak tescil edildiği tespit edilmiştir. Vakfedilen mülklerin satılmasının, ipotek edilmesinin veya miras bırakılmasının kesinlikle yasaklandığı görülmüş, vakıf hükümlerini değiştirmeye veya iptal etmeye kalkışanların Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lanetine uğrayacağını belirtildiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bu vakfiyenin, dönemin vakıf anlayışını ortaya koyan bir kaynak olduğu tespit edilmiş olup, bu tür araştırmaların artmasının döneme ait bilgi birikimine zenginlik katacağı düşünülmektedir.

Kaynakça | References | مصدر

- Aköz, Alaeddin. *Karaman Tarihi Eserleri ve Evkafı*. Karaman: Karaman İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, 2000.
- Akyıldız, Yasin ve Abay, Ali Rıza. “Vakıf Müessesesinin Gelişimi ve Mahiyeti Hakkında Tarihsel Bir Değerlendirme”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 7/15 (2017), 141-157.
- Gabriel, Albert. *Niğde Türk Anıtları*. Ankara: Türk Kültür Derneği Niğde Şubesi Yayınları, 1962.
- Alkan, Mustafa. “Türk Tarihi Araştırmaları Açısından Vakıf Kaynakları Arşivi”. *Vakıflar Dergisi* 30/1 (2007), 1-34.
- Boyacıoğlu, Ramazan. “Karamanoğulları'nın Kökenleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/1 (1999), 51-56.
- Cantay, Gönül. “Türklerde Vakıf ve Taş Vakfiyeler”. *Vakıf Haftası Dergisi* 11/1 (1994), 147-162.
- Çaycı, Ahmet. *Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat*. Konya: Palet Yayınları, 2018.
- Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi 2007.
- Ekinci, Abdullah “Günümüz STK ve Vakıfların Hayır Çalışmalarıyla Tarihi Vakıfların Hayır Faaliyetlerinin Karşılaştırılması”. *Vakıf ve Sivil Toplum*. ed. Fahameddin Başar. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2017, 143-153.
- Güç, Şerafettin. *Karamanoğlu Atası Nure Sofi*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2015.
- Gümüştöpe, Ahmet. *Larende Vakfiyeleri (Karamanoğulları Beyliği Dönemi)*. Konya: Palet Yayınları, 2022.
- Günay, Hacı Mehmet. “Vakıf”. *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 42/475. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Gürer, Ömer Fethi. *Niğde Kapadokya'nın Başkenti*. İstanbul: Maya Yayınları, 2009.
- Kayaoğlu, İsmet. “Vakfın Menşei Hakkında Görüşler”. *Vakıflar Dergisi* 9 (1976), 49-55.
- Köprülü, Bülent. “Tarihte Vakıflar”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8/2 (1951), 479-518.
- Kunter, Halim Baki. “Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüd”. *Vakıflar Dergisi* 1/1 (1938), 103-129.
- Kütükoğlu, Mübahat. *Osmanlı Belgelerinin Dili*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı Yayınları, 1994.
- M. C. Şehabeddin Tekindağ, “Karamanlılar”, *MEB İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1977.
- Manap, Yusuf. *İslam ve Türk Vakıf Anlayışının Sosyal Temelleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1991.
- Mehmet Zeki Pekalın, “Hayrât”. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1983.
- Merçil, Erdoğan. *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınevi, 2015.
- Özgüdenli, Osman Gazi. “Vakfiye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/465. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Özkarcı, Mehmet. *Niğde'de Türk Mimarisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2001.
- Pekalın, Mehmet Zeki. “Vakıf”. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1983.

- Ruben, Walter. “Budist Vakıflar Hakkında”. *Vakıflar Dergisi* 2/1 (1942), 173-184.
- Şükrü, Hafız Halil. *Kitabu Ahkamü'l-Evkaf*. İstanbul: 1329.
- Toroğlu, Emin. *Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Turgut, Bahattin. “İslam Medeniyetinde Vakfiye: Hz. Ömer Örneği”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 2/50 (2018), 271-293.
- Uzluk, Feridun Nafiz. *Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*. Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1958, 35-50.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. “Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Bey'in Karaman İmaret Vakfiyesi”. *Belleten Dergisi* 1/1 (1937), 56-127.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2011.
- VGM.DEFTER Defter/Sayfa/Sira No: 595/0016/0011.
- Yaşar, Yücel. *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar*. Ankara: TTK Yayınları, 1991.
- Yediyıldız, Bahaeddin. “Vakıf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/153. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Yediyıldız, Bahaeddin. “Bir Kelimeden Bir Medeniyete Vakıf”. *Skylife* 368/1 (Mart 2014), 45-47.
- Yüksel, Hasan. “Anadolu Beyliklerinde Vakıflar”. *Vakıflar Dergisi* 30/1 (2007), 35-50.